

Demokratik Katılım Yoluyla Entegrasyon

Türkan Aslan Ağaç

Türkiye'de Katmerleşmiş
Krizlerin Pozitif
Entegrasyon Perspektifiyle
Sistematik Çözümü

Halide Türkoğlu

Demokratik Entegrasyon:
Özgür ve Eşit yaşamla
Bütünleşmek

Sevda Çelik Özbingöl

10 Ekim Katliamının 10.
Yılında Katliamların
Değişmeyen Ortak Portresi
-1

Senem Doğanoğlu

Kadınların 10 Ekim
Ankara Katliamı Davası

Aylin Karakaş

Bulanlar Hep Arayanlardı

Başak Sarıdal

Beden Politikaları ve
Demografya: Kadının
Bedeni Üzerinden
Kurulan İktidar

İÇİNDEKİLER

1

Türkiye’de Katmerleşmiş Krizlerin Pozitif Entegrasyon Perspektifiyle Sistemik Çözümü

Türkan Aslan Ağaç

6

Demokratik Entegrasyon: Özgür ve Eşit Yaşamla Bütünleşmek -1

Halide Türkoğlu

10

10 Ekim Katliamının 10. Yılında Katliamların Değişmeyen Ortak Portresi

Sevda Çelik Özbingöl

17

Kadınların 10 Ekim Ankara Katliamı Davası

Senem Doğanoglu

21

Bulanlar Hep Arayanlardı

Aylin Karakaş

24

Beden Politikaları ve Demografya: Kadının Bedeni Üzerinden Kurulan İktidar

Başak Sarıdal

Türkiye’de Katmerleşmiş Krizlerin Pozitif Entegrasyon Perspektifiyle Sistemik Çözümü

Türkan Aslan Ağaç-12 Ekim 2025

Pozitif entegrasyonun başarısı, kadın özgürlüğü ile doğrudan bağlantılıdır. Kadınların siyasal, sosyal ve ekonomik hayata eşit katılımı sağlanmadan demokratik bir toplumun kurulması mümkün değildir. Patriyarkal sistem, yalnızca bireysel düzeyde baskı üretmez; toplumsal düzenin kurucu unsuru olarak işlev görür. Bu nedenle pozitif entegrasyon, kadınlara yönelik yapısal eşitsizlikleri ortadan kaldıracak yasal, kurumsal ve toplumsal mekanizmaların oluşturulmasını zorunlu kılar

Türkiye, uzun zamandır yalnızca siyasal değil; toplumsal, ekonomik, ekolojik ve cinsiyet temelli çok katmanlı krizlerin iç içe geçtiği bir dönemi yaşamaktadır. Devletin merkezîleşmiş yapısı, homojenleştirici kimlik politikaları ve hukukun iktidar lehine araçsallaştırılması; sorunları çözmek yerine derinleştiren bir sarmal yaratmıştır. Demokratik temsilin daralması, ifade özgürlüğünün kısıtlanması, kadınlara ve toplumsal cinsiyet temelli kimliklere yönelik sistematik şiddet, ekonomik adaletsizliklerin büyümesi ve çevresel tahribat bu çok boyutlu krizin farklı görünümleridir. Bu tablo karşısında, mevcut yapıların yüzeysel reformlarla dönüştürülemeyeceği, köklü ve paradigmatik bir yaklaşım değişikliğine ihtiyaç olduğu açıktır.

Bu ihtiyacın karşılığını sunan en kapsamlı çerçeve, “pozitif entegrasyon” yaklaşımıdır. Bu kavram, devletin yalnızca hak ihlallerinden kaçınmakla yetinmeyip, toplumsal farklılıkların eşit, özgür ve gönüllü bir biçimde var olabileceği koşulları aktif olarak yaratmasını ifade eder. Pozitif entegrasyon, hakların fiilen kullanılabilirliğini, katılımın

kurumsallaşmasını ve toplumsal çeşitliliğin güvence altına alınmasını hedefleyen bir politik yönelimdir. Türkiye’de demokratik dönüşümün stratejik anahtarı da bu anlayışın bütüncül bir biçimde hayata geçirilmesidir.

1. Entegrasyonun Yönünü Değiştirmek: Negatiften Pozitive

Modern ulus-devletlerin tarihsel gelişimi büyük ölçüde “negatif entegrasyon” anlayışı üzerine kuruludur. Bu anlayış, toplumsal bütünlüğü homojenleştirici politikalarla sağlamayı, farklı kimlikleri bastırmayı ve ulusal birliği zor yoluyla tesis etmeyi amaçlar. Türkiye’de “tek dil, tek millet, tek vatan” sloganıyla somutlaşan devlet ideolojisi, bu modelin klasik bir örneğidir. Bu yaklaşımda farklılıklar bir tehdit olarak görülür ve siyasal sistem, farklı kimliklerin kendini ifade etmesine değil, onları eriterek egemen kimliğe dahil etmeye çalışır.

Pozitif entegrasyon ise bu yaklaşımın tam karşısında konumlanır. Burada devlet, toplumun farklı unsurlarının özgürce var olabilmesi için aktif rol üstlenir. Kimliklerin, dillerin, kültürlerin ve yaşam biçimlerinin eşit yurttaşlık temelinde kurumsal güvencelerle korunmasını sağlar. Bu, yalnızca hukuki tanım ve anayasal düzeyde değil; eğitim politikalarından yerel yönetim mekanizmalarına, temsil sisteminden kamu hizmetlerinin tasarımına kadar her alanda kendini göstermelidir. Pozitif entegrasyon, farklılıkların bir arada yaşamasını “tolerans” düzeyinde değil, eşit ortaklık temelinde kurar.

2. Demokratik Modernite Perspektifinde Pozitif Entegrasyon

Abdullah Öcalan’ın “demokratik modernite” paradigması, pozitif entegrasyonun kavramsal zeminini derinleştirir. Öcalan’a göre modern ulus-devlet, toplumsal çeşitliliği bastırarak siyasal birlik kurmaya çalışan zor aygıttır ve bu nedenle krizlerin kaynağıdır. Demokratik modernite ise bunun alternatifi olarak, farklılıkların gönüllü birlikteliğine dayanan çoğulcu bir toplumsal örgütlenme modelidir. Bu modelde ulus, zorla değil, karşılıklı rıza ve eşitlik temelinde inşa edilir; toplum, devletin nesnesi değil, öznesidir.

Öcalan, pozitif entegrasyonu yalnızca devletin görevi olarak değil, toplumun öz örgütlenme ve özgürlük kapasitesi olarak da tanımlar. Demokratik ulus fikri, gönüllü bir toplumsal sözleşmeye dayanır; bu sözleşme toplumun tüm kesimlerinin katılımıyla şekillenir. Kadın özgürlüğü, ekolojik-toplumsal sürdürülebilirlik, yerel demokrasi ve kültürel çoğulluk bu yeni sözleşmenin temel sütunlarıdır. Dolayısıyla pozitif entegrasyon, yalnızca bir yönetim stratejisi değil, toplumun kendi kendisini kurma iradesidir.

3. Eşitlik ve Özgürlük Zemininde Birlik: Yeni Toplumsal Sözleşme

Modern Türkiye'nin anayasal düzeni, tarihsel olarak toplumun tüm kesimlerinin katılımıyla şekillenmiş bir sözleşmeden ziyade, egemen sınıfın ve kimliğin çıkarlarını kurumsallaştıran bir yapı olmuştur. Bu nedenle günümüzün temel görevi, tüm kimliklerin, inançların, toplumsal cinsiyetlerin ve toplulukların özgür iradesine dayanan yeni bir toplumsal sözleşme inşa etmektir. Bu sözleşme, zorunlu birlik yerine gönüllü ortak yaşamı esas almalı; kimliklerin yok sayılması değil, tanınması ve kurumsal güvencelere kavuşturulması üzerine kurulmalıdır.

Yeni sözleşme, yalnızca devlet ile birey arasındaki ilişkiyi düzenlemekle kalmaz; toplumun kendi içindeki hiyerarşileri ve tahakküm biçimlerini de dönüştürmeyi hedefler. Bu bağlamda patriyarkal düzenin çözülmesi, kadınların karar alma mekanizmalarına eşit katılımı, farklı inanç ve kültürlerin kamusal alanda görünürlüğü, yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması ve toplumun öz örgütlenme biçimlerinin anayasal güvence altına alınması temel adımlar arasında yer alır. Pozitif entegrasyonun nihai hedefi, bu yeni sözleşmenin inşasıdır.

4. Pozitif Entegrasyonun Kurucu Ekseni: Kadın Özgürlüğü

Pozitif entegrasyonun başarısı, kadın özgürlüğü ile doğrudan bağlantılıdır. Kadınların siyasal, sosyal ve ekonomik hayata eşit katılımı sağlanmadan demokratik bir toplumun kurulması mümkün değildir. Patriyarkal sistem, yalnızca bireysel düzeyde baskı üretmez; toplumsal düzenin kurucu unsuru olarak işlev görür. Bu nedenle pozitif entegrasyon, kadınlara yönelik yapısal eşitsizlikleri ortadan kaldıracak yasal, kurumsal ve toplumsal mekanizmaların oluşturulmasını zorunlu kılar.

Kadınların karar alma süreçlerine eşit katılımını sağlayacak eş başkanlık sistemi, toplumsal cinsiyet temelli bütçeleme, bakım emeğinin kamusallaştırılması, kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin önlemler ve kadın öz savunma örgütlenmelerinin tanınması gibi uygulamalar, bu yaklaşımın somut araçlarıdır. Öcalan'ın ifadesiyle, “kadın özgürlüğünü kurumsallaştırmayan bir toplum demokratikleşemez.” Pozitif entegrasyon, tam da bu nedenle kadınların özgürleşmesini yalnızca bir hak meselesi olarak değil, demokratik toplumun varlık koşulu olarak görür.

5. Pozitif Entegrasyonun Ekonomik Boyutu: Sosyal Adalet ve Sınıfsal Eşitsizliklerin Aşılması

Pozitif entegrasyonun kapsamı yalnızca kimlik veya kültürel haklarla sınırlı değildir; ekonomik adalet ve sınıfsal eşitsizliklerin giderilmesi de bu yaklaşımın merkezinde yer alır. Toplumsal farklılıkların eşit temelde bir arada yaşaması, ekonomik kaynaklara ve kamusal hizmetlere adil erişim sağlanmadan mümkün değildir. Ekonomik eşitsizlik, hakların fiilen kullanılabilirliğini zayıflatır ve yurttaşlık statüsünü fiilen hiyerarşik hale getirir.

Türkiye’de son kırk yılda uygulanan neoliberal politikalar, toplumsal sınıflar arasındaki uçurumu derinleştirmiş, kamusal hizmetlerin piyasalaştırılması geniş halk kesimlerini temel haklardan mahrum bırakmıştır. Bu durum, pozitif entegrasyonun önündeki en ciddi engellerden biridir. Yeni toplumsal sözleşme, yalnızca kültürel ve siyasal hakları değil, ekonomik kaynakların adil dağılımını da güvence altına almalıdır. Eğitim, sağlık, barınma ve enerji gibi temel hizmetlerin kamusal bir hak olarak örgütlenmesi, bu açıdan stratejik önem taşır.

Öcalan’ın demokratik modernite paradigması, kapitalist modernitenin yarattığı sömürü ilişkilerini aşmayı ve kolektif üretim, dayanışma ekonomisi, kooperatifleşme gibi alternatif modelleri kurumsallaştırmayı hedefler. Bu anlayışta ekonomik iktidarın demokratikleştirilmesi, toplumsal sözleşmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Kadın emeğinin görünür kılınması, bakım emeğinin toplumsallaştırılması ve kadınların üretim süreçlerinde eşit söz hakkına sahip olması, patriyarkanın maddi temelini zayıflatmanın da yollarıdır.

Sosyal adalet olmaksızın ne kimlik temelli eşitlik ne de demokratik katılım gerçek anlamda hayata geçebilir. Bu nedenle pozitif entegrasyon, sınıfsal adaletsizliklerin giderilmesini ve ekonomik yaşamın demokratikleştirilmesini hedefleyen bütüncül bir stratejiyi içerir.

6. Pozitif Entegrasyonun Ekolojik Boyutu: Ekolojik-Toplumsal Sürdürülebilirlik

Pozitif entegrasyonun toplumsal dönüşüm vizyonu, yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliğini, ekonomik ve kültürel hakları değil, aynı zamanda doğa ile insan arasındaki ilişkileri de kapsamalıdır. Türkiye’de çevresel tahribat, iklim krizinin etkileri ve doğal kaynakların adaletsiz kullanımı, toplumsal eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Bu nedenle yeni toplumsal sözleşme, ekolojik sürdürülebilirliği temel bir hak ve toplumsal sorumluluk

olarak kabul etmelidir. Tarım, su, enerji ve şehir planlamasında ekolojik dengeyi gözetken politikalar, doğal kaynakların adil paylaşımı ve gelecek nesillere miras bırakılması gereken bir yaşam alanının korunması, pozitif entegrasyonun ayrılmaz bir bileşenidir. İnsan hakları, ekonomik adalet ve kültürel çoğulluk, ancak ekolojik dengeyle birlikte anlam kazanır; sürdürülebilir bir toplum, eşitlik ve özgürlüğün kalıcı teminatıdır.

Pozitif Entegrasyon ile Demokratik Toplumun İnşası

Türkiye'deki katmerleşmiş krizler, yüzeysel reformlarla çözülemeyecek kadar derin ve çok boyutludur. Gerçek çözüm, toplumun tüm kesimlerinin eşit ve özgür bir biçimde var olabileceği yeni bir siyasal, hukuki ve toplumsal düzenin inşasından geçmektedir. Pozitif entegrasyon, bu dönüşümün teorik ve pratik çerçevesini sunar. Devletin yalnızca hak ihlallerinden kaçınmakla yetinmediği; hakların fiilen kullanılabileceği sosyal, ekonomik ve kültürel zemini kurduğu; farklılıkların eşit ortaklık temelinde bir araya geldiği yeni bir düzen.

Bu düzenin temel sütunları kadın özgürlüğü, kültürel çoğulluk, demokratik katılım, sosyal adalet ve ekolojik- toplumsal sürdürülebilirliktir. Abdullah Öcalan'ın demokratik modernite paradigması, bu yeni sözleşmenin teorik temelini sağlar. Zorunlu birlik yerine gönüllü ortak yaşam, yukarıdan dayatılan hukuk yerine aşağıdan kurulan toplumsal sözleşme. Gerçek bir barış, eşitlik ve özgürlük düzeni, ancak böylesi bütüncül bir pozitif entegrasyon stratejisiyle mümkün olabilir.

Demokratik Entegrasyon: Özgür ve Eşit Yaşamla Bütünleşmek -1

Halide Türkoğlu-12 Ekim 2025

Peki bizler, iktidar olanın tüm bu kavram çelişkisi içerisinde “entegrasyon” kavramını nasıl ele alabiliriz? Bu kavramı tamamen olumsuz anlamıyla reddedip kullanmamak bir çözüm müdür? gibi sorular ile birlikte bunun üzerine biraz daha eğilmemiz gerekmez mi? Elbette ki bu ve daha da çoğaltılabilecek soruları daha geniş konuşmak, yazmak, tartışmak özellikle Barış ve Demokratik Toplum sürecinde çok daha büyük bir öneme sahiptir

Bazı kavramlar yaşanmış deneyimler, öğrenilmişlikler, öğretilmişlikler üzerinden gerçek anlamından uzaklaştırılma riski ile karşı karşıya kalabilmektedir. Diğer bir deyişle her sistem kendi kodlarıyla kavramları tanımlayarak, genişleterek ya da daraltarak kendini, kendi üretimini ve yönetme biçimini bu tanımlamalarla var edebilmektedir. Nitekim “entegrasyon kavramı da bunlardan biridir diyebilir miyiz?” sorusunu da ilk elden buraya bırakmanın iyi olabileceğini düşünüyorum.

Her araştırmanın ve teorinin aynı zamanda kendine ait bir metodolojisinin, bir kavram setinin olduğu gerçeğinden hareketle entegrasyon kavramının gerçek tanımının ne olduğu ve şimdiye kadar hafızalarda nasıl yer edindiği üzerine düşünmenin faydalı olacağına inanıyorum. Anlam olarak bütünleşmeyi ifade eden bu kavram çoğumuzun hafızasında yukarıda da belirttiğim gibi yaşanmışlıklar, öğretilmişliklerden kaynaklı bir asimilasyon, yok olma, bir azınlık topluluğun çoğunluğun içerisinde özünden koparılması, erimesi gerçeği tanımı olarak yer alıyor diyebiliriz. Peki bu hafıza nasıl oluştu, bu hafızayı oluşturan kimdi, hangi uygulamalardı, hangi gördüklerimiz, hangi yaşadıklarımızdı?

Ulus-devletlerin entegrasyona bakışı ve inşa hali her türlü farklılığa karşı olumsuz yönde yürütülmüştür. Mesela, göçmenlik ve mültecilik olgusunda entegrasyon kavramı tam olarak hafızalarımızda oluşmuş yere değer. Çünkü bunun içerisinde kendine yabancılaşma vardır. Bunun içerisinde özünü bırakma, bir başkasının özüne ama gönüllü ama zorunlu dahil olma durumu vardır. Hepimiz bu sözleri çokça kez duymuşuzdur. “Göçmen ve mültecilerin göç ettikleri, göç etmek zorunda kaldıkları topluluklara entegre olamama sorunu vardır, bu da toplumsal kargaşayı derinleştirmektedir. Bunun için uyum projeleri geliştirerek şunları, şunları yaptık” denir.

Bir kavramı özünden kopararak kendi hâkim politikalarının hizmetine sunan, birlikte yaşam değil asimilasyon, bütünlük değil ezen-ezilen ilişkisini besleyen erkek egemen, kapitalist ulus devletlerin entegrasyon adı altında sundukları programın bir örneğini verin deseler herhalde tekçi sistemler içinde her farklılığın bir hikayesi vardır.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana tarihsel ve köklü bir sorun olan bugün yaşadığımız coğrafyada varlığı, dili, kimliği yüzyıllardır inkar edilirken, yok sayılırken bir yandan “Kürtler isyan ediyor, başkaldırıyor, bölücülük yapıyor” deyip her türlü zulmü hak gören diğer yandan “bizim Kürt kardeşlerimizle sorunumuz yok” deyip “tek dil, tek millet,” söylemleri ile egemen ulus-devlet politikalarına sarılan zihniyet, asimilasyon ve inkar politikalarını bu tanımla uygulamaktan yıllarca tek bir adım geri atmadı.

Peki bizler, iktidar olanın tüm bu kavram çelişkisi içerisinde “entegrasyon” kavramını nasıl ele alabiliriz? Bu kavramı tamamen olumsuz anlamıyla reddedip kullanmamak bir çözüm müdür? gibi sorular ile birlikte bunun üzerine biraz daha eğilmemiz gerekmez mi? Elbette ki bu ve daha da çoğaltılabilecek soruları daha geniş konuşmak, yazmak, tartışmak özellikle Barış ve Demokratik Toplum sürecinde çok daha büyük bir öneme sahiptir.

Nitekim Sayın Abdullah Öcalan’ın “Barış ve Demokratik Toplum Çağırısı”nda, “Demokratik Ulus Manifestosu”nda altı bir kez daha kalın çizgilerle çizilen bütünleşmek, birleşmek, tamamlanmak olarak tanımlanan ve tüm bunların karşılıklı bir ilişki ve müzakere ile gelişmesini ifade eden pozitif entegrasyon, demokratik entegrasyon tanımlamaları bunu biraz daha zorunlu hale getirmiştir.

Demokratik entegrasyonu bir yok oluş değil varoluş dinamiği olarak değerlendiren, tek taraflı değil iki taraflı gelişmesi gerektiğini belirten Sayın Öcalan, bunun müzakere ve mücadele yöntemi ile birlikte ortak bir hakikati yaratılabileceğini özellikle belirtir.

Bu kapsamda belki řu soruyla biraz daha konuyu açabiliriz. “Kimin, neye entegre olacağı?” sorusu ön açıcı olabilir diye düşünüyorum. Ve eğer bu kavramı pozitif, demokratik olarak ele alacaksak en azından řu cevapların da karşılık bulacağını düşünüyorum. Adına entegrasyon değil ne dersek diyelim yaşadığımız coğrafya halkların, kadınların, farklı kimliklerin, inançların bir arada özgür ve eşit yaşayacağı bir modele ihtiyaç olduğu aşikardır.

Milliyetçilik, cinsiyetçilik, militarizm ve tekçilik ile beslenmiş bir Cumhuriyetin içerisinde halkların, kadınların, kimliklerin, inançların kendileri olarak var olamadığı cumhuriyetin yüzyıllık tarihinde apaçık ortadadır. Soykırım boyutuna varan katliamlar, kadına yönelik işlenen suçlar, kadınların haklarına ve kazanımlarına yönelik saldırılar ve tüm bu saldırıların olduğu yerden yeşeren mücadeleler var olan sistemin kapsayıcı olmadığını ve yine bu sistemle bütünleşmek istemeyen bir isyanının olduğunu da göstermektedir.

O zaman “Kimin, neye entegre olacağı?” sorusunun cevabının da buralarda aranması gerektiğine inanıyorum. Faşizmin olduğu yerde yani; farklı kimliklerin, inançların kendilerini özgürce ifade edemediği, yaşayamadığı bir düzenle halklar bütünleşmez. Var olan erkek egemen tekçi düzen ile kadınlar bütünleşmedi, bütünleşmeyecek. Burada da yeni bir şey değil ama her defasında zihnimizde, yaşamımızda diri tuttuğumuz, uğruna mücadele etmekten bir an olsun vazgeçmediğimiz demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü paradigmamız bu erkek egemen düzene karşı alternatifimizdir.

Bu paradigmanın demokratik toplum olarak örgütlenmesi ile Cumhuriyetin demokratikleşmesi mücadelesi demokratik entegrasyonun gerçekliği ve ruhu ile buluşur.

Yıllardır mücadelesini yürüttüğümüz bu paradigma sadece Kürtler ve kadınlar için değil ezilen, sömürülen tüm kesimler için bir alternatiftir. Halihazırda var olan erkek egemen sistemle, farklılıkları yok sayan bir Cumhuriyet anlayışıyla bütünleşmek mümkün değildir. Müzakere ve mücadele yöntemi ile değişim ve dönüşümü sağlamak sadece ezilen kesimler için değil yıllardır tekçilikten beslenen, imha ve inkâr ile erkek egemen devlet anlayışı ve bu anlayışı sürdürenler için de geçerlidir. Devletin de hukuk ile topluma entegre olması gerekmektedir. Yani topluma müdahale eden, durmadan saldıran ve gasp eden halinden çıkıp demokrasiyi, özgürlükleri, eşitliği, örgütlenmeyi, yönetim ilişkilerini hukukla güvence altına almasıdır. Devletin demokratik toplumun ve demokratik siyasetin önünde gölge olmaktan çıkması elzemdir.

Barış ve demokratik toplum sürecinin ruhu bizler açısından eşit ve demokratik bir müzakere ile karşılıklı gelişecek bu değişim ve dönüşümdür. Biz kadınların bütünleşeceği sistem demokratik ekolojik, kadın özgürlükçü paradigmamızdır. Bu paradigmanın ruhunda tekçilik değil çoğulculuk vardır. Farklılıkların kendi kimlikleri ile inançları ile özgür yaşayacağı, var olabileceği eşitlikçi bir yaşam modeli vardır. Yerel demokrasi ile yerinden yönetim anlayışı vardır. Kadınların yaşamın öznesi olduğu gerçeğinden hareketle bütünleşeceğimiz sistem demokratik bir toplum ve Demokratik bir Cumhuriyettir.

Son olarak ister adına demokratik entegrasyon, pozitif entegrasyon diyelim, ister özgür ve eşit bir yaşam diyelim şiddetsiz, sömürsüz bir yaşam için payımıza düşenin her daim farkındalığıyla demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü paradigmamızı inşa edeceğimizden kimsenin şüphesi olmasın.

10 Ekim Katliamının 10. Yılında Katliamların Değişmeyen Ortak Portresi

Sevda Çelik Özbingöl-12 Ekim 2025

11 Mayıs 2013 Reyhanlı, 6 Ocak 2015 Sultanahmet, 5 Haziran Amed, 20 Haziran 2015 Suruç, 10 Ekim 2015 Ankara, 12 Ocak 2016 Beyoğlu, 01.05.2016 Gaziantep emniyet müdürlüğü, 20 Haziran 2016 Antep düğün, 28 Haziran 2016 Atatürk Havalimanı, 01.01.2017 Reina saldırısı... Katliamların katilleri aynı kaynaktan besleniyor ama hiçbir katliam önlenmiyordu/önlenemiyordu...

Ülkemiz barış odaklı siyasi iklimi; buzdolabına kaldırılan barış görüşmeleri, 7 Haziran 2015 genel seçimleri sonrasında, ülkenin her yerinde art arda patlayan bombalara yerini bırakmıştı. Memleket gelirinin bilmem ne kadar olan en büyük payı güvenlik politikalarına ayrılmışken, her köşe başında Mobese kameraları (çoğu yüz tanıma özellikli) olan, herkesin izlenip gözlendiği, her şehrin girişinde en az iki arama noktası ile gelenin/ geçenin aranıp tarandığı memleketimizde yaşanıyor bu olanlar.

Barış haykırılan, kardeşlik sloganları atılan meydanlara kan bulaşmıştı. Ne hikmetse barışçıl ve sivil kitleler hedefteydi. Yakın tarihimizin en kitlesel katliamları gerçekleşiyordu durmak bilmeden... Yüzlerce sivil insan barışçıl eylemlerde can veriyordu. Coğrafyada bir IŞİD barbarlığı hüküm sürmeye başlamış ve sınır tanımadan çok ciddi bir örgütlenme ve organizasyon ile gerçekleştirilebilecek türlü katliamlar gerçekleşiyordu. Halen toplum olarak barış beklentimizin çok yoğun olduğu bir dönemde yaşanan bu saldırıları kabul etmekte zorluk çekiyorduk hepimiz. Mevsimler değişir gibi değişti barış iklimi. İnanması güç ama gerçektir yaşananlar. Barış bir varmış bir yokmuş... İnanılamayacak kadar büyük

ve bir o kadar tehlikeli, yol alırken hiçbir engel ve kontrole tabi olmayan bir kötülük salınmıştı memlekete.

11 Mayıs 2013 Reyhanlı, 6 Ocak 2015 Sultanahmet, 5 Haziran Amed, 20 Haziran 2015 Suruç, 10 Ekim 2015 Ankara, 12 Ocak 2016 Beyoğlu, 01.05.2016 Gaziantep emniyet müdürlüğü, 20 Haziran 2016 Antep düğün, 28 Haziran 2016 Atatürk Havalimanı, 01.01.2017 Reina saldırısı... Katliamların katilleri aynı kaynaktan besleniyor ama hiçbir katliam önlenmiyordu/önlenemiyordu....

Önceden tüm istihbari bilgilerine sahip olunan saldırılar bir bir gerçekleşiyordu. Her saldırı birbirine çok benziyor, ilişki halinde olan aynı yapı mensubu kişilerce, aynı yollardan, her patlayıcı aynı ellerden geçerken, bu aynılığın içinde aynı gözler de ısrarla görmezden gelmişti bu saldırıları yapacak olanları... Kimi sadece öfkeli gençler olarak görmüş, kimi doğrudan yardım da etmiş kimi de zaten tespit edilen katilleri yakalamayarak katliamlara doğru giden yolların taşlarını döşemişti. Eskortluk eden de vardı, sınırdan geçmesini sağlayan da... Otellerde devlet kaynakları ile barındıran da devlet hastanelerinde tedavi ettiren de ...

Menfaat de elde etmişlerdi siyaseten ve açıklamalar da yapılmıştı en yetkili ağızlardan... Kimse de makul yurttaş olmayan ölenlerin de neden öldüğünü sorgulamamalıydı haliyle, yaramıştı siyasete, oyları da artmıştı... Artık kim anardı masum insanları ve adaleti, bir seçimi kazanmak varken... Biliyorlardı, yeri yerinden oynatacak şeyler yaşanmış, hesabının verilemeyeceği katliamlar gerçekleşmişti, yüzlerce aile yasını tutamadıkları sevdikleri için acıları yetmiyormuş gibi, türlü engeller koşulan bir adalet yolculuğuna çıkarılırken, memleket de açık bir cezaevi olmaya doğru yol alıyordu...

Sandık demokrasisinin tek başına ne kadar demokrasi olmadığını ağır bedeller ödeyerek tekrar tekrar tecrübe ediyorduk. Birbirinden ayrılmaz şekilde bir madalyonun iki yüzü olan barış ve demokrasi istemenin, muhalif olmanın bıçak sırtı hayatlar olarak topluma sunuluşunu görüyorduk.

Ülkenin barış ve kardeşliği ve demokratik geleceğiydi hedef alınan. Amed seçim mitinginden Suruç'ta barışı inşa edecek, çizilen suni sınırları tanımaz hakların kardeşliği dayanışmasına, Ankara'da adı üstünde 10 Ekim 'Emek, Barış, Demokrasi Mitingi'ne kadar saldırıya uğrayan her etkinlik ve her eylem ülkenin tüm ötekilerini bir araya getirecek mukteditlikte; baskıya, zulme, ötekileştirmeye, yok saymaya ve tekçiliğe kaybettirecek güçteydi.

Barışı ısrarla haykıranlardı ölenler ve kenetli bir mücadele alanı miras bıraktılar. Ölümsüzlerimizdi elbette ve anılarına sadakatle sahip çıkış da onların sahip çıktıkları, uğruna can verdikleri barış söylemi ve mücadelesi kadar güçlü olmalıydı. Meydanlar elbette boş kalmadı ama bu saldırılarla da sarılması zor, iyileşmesi uzun sürecek ağır yaralar almıştı toplum...

Nöbetler, açıklamalar ve her biri bir eyleme dönen duruşmalar ile iğneyle kuyu kazar gibi yol kat edilen zorlu ve ısrarlı adalet mücadelesi başlayacaktı. O tarihten bugüne zamana yayılan yargı süreçlerine inat hiç eksilmeden süren bir adalet mücadelesi ile de halen devam ediyor. Katliamdan sağ kurtulanlar, o mahşeri yaşayanlar, kaybedilenlerin; sevenleri ve sevdikleri, aileleri, barış ve adalet mücadelesine sahip çıkan herkes bir aradaydı. Barış, demokrasi ve kardeşlik mücadeleleri artık duruşma salonlarına adalet mücadelesi olarak taşınmış, örneği olmayan bir barikat kurulmuş gibiydi.

Birbirine benzeyen ve bu kadar birbiriyle ilişkili katliamın ardından, yine birbirine benzeyen ve içinde kamu gücünün kullanımının aşıkardığı, yargı tarihimizin en utanılabilir cezasızlık halleri karşımızda duruyordu. Cezasızlık kimin öldüğü ile ilgiliydi ve bu katliamlarda ötekilerdi ölenler... Tüm ayrıntıları ve hukuksuzlukları ile birbirine benzediğini gördüğümüz, tek tornadan çıkmış bu yargılamalarla adaletsizlik örülmeye çalışılırken bu tutuma inat adalet sözünün en güçlü kurulduğu mecralara da döndü duruşma salonları.

Bu davalar cezasızlık davalarıydı, kamu olanakları ve kamu bağlantıları ile işlenen suçların dava dosyalarının yargılamaları ne kadar birbirine benziyorsa, ötekilerin muhalif olanların mağduru olduğu dosyaların yargılamaları da birbirine benziyordu. Gizlilik kararları ile başlıyor ve sanıkların bulunmaması üzerine bir hiçlikle işletilmeyen süreçler yürütüldüğü, gizlilik kararları kalktıktan sonra ortaya çıkıyordu. Ve her kalkan gizlilik kararı tüm katliamların nasıl da kolay şekilde önlenabilir olduğu acı gerçeği ile bizi karşı karşıya bırakıyordu. Kusursuz kötülüktü karşımızdaki. Yasa dışı örgütsel ağ ile bu kadar iç içe geçmiş olan bu kamu ilişkilerinin, etkin soruşturma beklentilerini karşılamak ve adaleti tesis edip sorumluların tüm ilişkileriyle ortaya çıkarılıp adaletin tesisinin tam anlamı ile mümkün olamayacağını ve dolayısıyla etkisiz yargılamalar olarak hayat bulacağını da görüyorduk.

Bu davalar cezasızlık davalarıydı ve öyle kurgulandıklarını her aşamanın aynılığında gördük. Avukatlar o nedenle dahil edilmedi gizlilik kararları ile saklanan soruşturma

aşamalarına, gizlilik kararları bunu rahatça oluşturmayı sağladı. Yeni bir cezasızlık modeli uygulanıyordu. Dosyalar münferit olaylar gibi ele alınıyor, birkaç sanıkla cezasızlık yargılamalarının yeni versiyonu, katliam yargılamaları ile karşı karşıya iken önü alınmaz bir korku iklimi de topluma, coğrafyanın çizilen sınırlarına inat her yerini de kapsayacak şekilde siyasi çıkarlara hizmet edecek şekilde yayılmak isteniyordu.

Bu davalar cezasızlık davalarıydı, etkin soruşturmalar yapılmamış, mahkemelere etkin kovuşturma yapacak tek delil sunulmamıştı, gizlilik kararları ile üstü örtülen soruşturma aşamalarından. Mevcut sanıkların İŞİD bağlantıları bile araştırılmamış, araştırılmışsa da dosyalara sunulmamıştı, sanıkların dava dosyaları ile haklarındaki ihbarlar ile yapılan tespitler ve istihbarı var olan örgüt bağlantıları delilleri yoktu dosyalarda ve nerdeyse her sanığın kamu ilişkileri vardı ve bunlar da elbette yoktu iddianamelerde. Örgüt mensuplarının telefon kayıtları dinlenmiş ve aslında her saldırının mevcut bilgilerle önlenebilir olduğu gerçeği acı bir şekilde çarparken adaletin soğuk yüzüne; bu kısmını araştırmak ve ortaya çıkarmak konusunda tek bir adım atılmamıştı.

Aksi bilinmesine rağmen birçok dosyadaki canlı bombalar tek başlarına bir katliam gerçekleştirdi zannedilsin isteniyordu ısrarla... İsmi ortaya çıkan bir veya birkaç sanık varsa onu aşmadı iddianameler. Etkili değildi soruşturmalar. Dosyalar birbiri ile bağlantılıydı ve bir dosyadan başka bir dosyanın sanıklarına ulaşılıyordu. Halen yakalanma imkanı varken yakalanmayan sanıklar var bu yargılamalarda...

Hazırlanan iddianameler nerdeyse ortak aynılıkta mağdurların resmi ideolojinin makulü olmayışlarını özellikle vurgularken, bu yaklaşım sonrasında duruşma salonlarında, mağdur yakınlarının ve katliam mağduru dosya müştekilerinin nasıl sanık muamelesi gördüğünü de açıklamaktaydı.

‘Önce kendinizi koruyun’ demişlerdi kolluğa, patlayacağı bilinen bombalara karşı... Dosyalara girdi bu beyanlar... Onlarda kendilerini korumuştı. Korumakla yükümlü oldukları yurttaşları korumanın aksine. Hiçbiri de cezalandırılmadı, hiçbiri de yargılanmadı, katliam yargılamalarında tek bir kolluk personelinin tanık olarak dahi dinlendiğine hiçbir mahkeme salonu tanıklık etmedi.

İsmi bildikleri ve izledikleri bombacıları kendilerini patlatana kadar yakalamamayı seçmişler. Hatta kendini patlatan bir bombacının yakalandığını bile söyleme gafletinde bulunmuşlardı bir defasında... Sanıklarının çoğu yoktu duruşma salonlarında ve olan katliam sanıkları da ceza almayacaklarına kendilerine verilen sözler gereği

bırakılmaları gerektiği iddiasındaydılar... Kamu olanaklarına ve ilişkilerine sahip olmanın verdiği korkunç özgüvenle, suçları işlerken kendilerine sağlanan ayrıcalık ve kolaylıkların süreceğinin rahatlığında, ortalığa salınması istenen korku iklimine inat böyle bir sahipleniş ve toplumsal itiraz öngörülmemiş olacak ki katliamın bu kadar suç ortağı varken ve yargılanmazken haksızlığa uğradıklarını ve bırakılmaları gerektiğine inanan saldırgan bir sanık profili de yansıdı dosya yargılamalarına...

Sadece yargılamaların yapıldığı mahkemeler değil tüm yazılı taleplerin yansıdığı her bir üst mahkeme de aynı retçi yaklaşımla katliamların aydınlatılmasına katkı sunmayı reddediyordu. Buna rağmen ki çok yakın bir zamanda Atatürk Havalimanı saldırısında ceza alan katliam sanıkları bu zorlu yargılamalardan sonra ceza almalarına rağmen, salıverildiler. Bu kadar siyasi mahpusun, fikir düşünce ifade özgürlüğü sanığının olduğu ülkemde aynı yargılamaları yapan mahkemelerce.

Olayı “Ben konuşursam yer yerinden oynar” diyen dönemin başbakanından bildiklerini dinleme taleplerini ısrarla reddetti mahkemeler ve tek bir kolluk personelini dahi dinlemeyi kabul etmediği gibi... Katliamın devletle olan ilişkisi ısrarla görmezden gelinmeye devam ediyordu. Mahkemeler bu sınırın dışına çıktığında ise cevapsız bırakılan mahkeme yazışmaları çıkıyordu karşımıza. Kusuru ve sorumluluğu olan kamu personeli korunurken, münferit iş birlikleri olarak tanımlayamayacağımız, dönemsel devlet politikası halini alan kamusal sorumluluğun varlığı çıkıyordu karşımıza. İdare davalarında devletin sorumluluğu tespit ve kabul edilse de cüzi tazminat rakamlarıyla dosyalar bitirilmeye çalışılıyordu. Suruç’ta görevi ihmal sorumluluğu tespit edilmiş ancak o da ödül gibi bir cezayla sonlandırılmıştı. Ama tek bir kamu personeli ceza yargılamalarına dahil edilmemişti.

Cezasızlık yargılamalarına çokça tanıklık etmiş ülkemiz yargı deneyimlerinde, etkisiz yargılamalara inat iğneyle kuyu kazar gibi her ip ucunu birbirine bağlayarak, tüm katliam dosyalarını birlikte sürdüren bir adalet mücadelesi içerisindeydi tüm dosya avukatları. Hem verilen adalet mücadelesine tanıklıktı yapılan hem de tarihlerin hem yazanı hem bozanı olan muktedirlere inat tarihe düşülen notların daha ötesinde, adalet mücadelesinin tarihini yazmaktı belki de yapılan ve halen yapılmakta olan. Araştırılması istenen her ayrıntı oluşturulan kurguyu bozmaya devam ediyordu. Tüm gizler açığa çıkmaya devam ediyor, izlenmeyen görüntüler izleniyor, getirtilmeyen dosyalar inceleniyordu. Söylenecek her söz söylenmeli yazılacak her cümle yazılmaya çalışılıyordu.

Görmezden gelinen her ayrıntı, siyasi süreçler ve aktörler değişir ama adalettir baki olan ısrarı ile sunuluyordu mahkeme yargıçlarının önüne. Yapbozun tüm parçaları oturuyordu yerine, her bir adımda güç veriyordu süren katliam yargılamaları birbirine. Savunma grupları ve toplumun tüm kesimlerince her anı izlenen ve sahiplenilen, birbirinden güç alan, birbirine güç katan bir mücadele idi sürdürülen...

Ölümsüzlüğe yolculadıklarımız elbette bu topraklarda barışı savunmanın ne zorlu bir yolculuk olduğunu bilenlerdi. Duruşma salonlarında adalet haykırırlar da bunun farkındaydı. Her duruşma sonrası “Unutmadık, unutmayacağız, unutturmayacağız” haykırırları barış mücadelesine de sahiplenişti ve bu kadar zamana yayılarak unutulması ve sahiplenişin azaltılmaya çalışılmasına inat ilk gün ki kararlılıkla sahiplenilmesi de bundandı. Hakimler değişti onlarca kez ama adalet arayışı ısrarı değişmedi. ‘Eylemde ben de orda olmalıydım’ dedirten sahipleniş adalet mücadelesinde de ben orda olmalıyım olarak duruşma salonlarına aktı. Bu yüzden bu sahiplenışı kırmak için dosya duruşmaların şehirlerin en ücra köşelerinde yaptılar.

Türlü baskı örnekleri de yaşadı dosya müştekileri, mağdurları, avukatları, aileleri ile dayanışma içinde olan kesimler... Tutuklananlar oldu, defalarca gözaltına alınanlar, halen tutuklu olanlar... Bu da bildik bir yöntemdi... Mücadele hızını bir ilerletip bir geriletirken, sahipleniş hiç eksilmedi ama bu zorlu adalet mücadelesinde yolda kaybettiklerimiz de oldu...

Aradan geçen on yıllık zaman içerisinde, ısrarla katliamların tüm boyutları ile araştırıldığı, tüm sorumluların sorumluluğunun tespitinin yapıp cezalandırılmasının sağlandığı adaletin tesisi taleplerimiz bu yaygın suç ağının karşısında etkisiz kalıyor gözükse de barışı yeniden konuştuğumuz bu günlerde bu katliam dosyalarının hakikatleri ile de yüzleşmesini ısrarla adalet mücadelesi ile birlikte talep etmek gerekiyor.

Yaralı eşine sarılmış halde, kızını ve kız kardeşini kaybeden İzzet Çevik’in acı dolu unutulmaz bakışında da on yaşındaki Veysel’in umutla gülümseyen koskocaman mavi gözlerinde de herkesin bu mücadeleyi kendinin hissettiği bir yan halen aynı acı ve ısrarlı haliyle öylece duruyor. Bu sebeptendir ki insanlığa karşı işlenen bu katliamlarda, tüm farklılıklarımızla barışı da adaleti de savunmaya devam eden o yolda yürümeye ‘unutmamaya ve unutturmamaya’ devam edeceğiz.

10 Ekim Ankara Gar Katliamı’nda kaybettiklerimizin şahsında bu mücadelede sonsuzluğa yürüyen tüm barış şehitlerinin anısına saygı ve minnetle... 10.10.2025

Son Not:

1. İŞİD'e katılıp Döner Türkiye Vatandaşları: EK-A Türkiye'deki İŞİD saldırıları ve ilgili davaların listesi, Mevcut Yaklaşımları Geliştirmek Kriz Grubu Avrupa Raporu N*258, 29 Haziran 2020
2. HDP 28 Aralık 2015 tarihinde 409 sayı numarasıyla Gaziantep Milletvekilimiz Sn. Mahmut Toğrul-13.01.2016 tarihinde 587 sayı numarasıyla parti grubu tarafından verilen Meclis Araştırma Önergesi.
3. Suruç, 10 Ekim Ankara, Gaziantep, Amed Katliam dosyaları belgeleri
4. 10 Ekim davası avukatlarından 10 yıllık cezasızlığın raporu.

Kadınların 10 Ekim Ankara Katliamı Davası

Senem Doğanoğlu-12 Ekim 2025

Bizi mitingın neden yapıldığı bilgisinden arındırarak yargılamada taraf olmaya davet eden Mahkeme heyetine her defasında barış mitingi yeniden anlatılıyordu. Ne yaşadığımızın adını Devlet koyamayacaktı. Suçun adını koyma inadı da biz kadınların direttiği ve içinde olduğu bir mücadele biçimiydi

2015 yılı yeniden tüm cephelere saldırısıyla iktidarın kendini tahkiminin yılı olmuştu. 5 Haziran’da HDP’nin Diyarbakır Mitingindeki bombalı saldırıyı, 20 Temmuz’da Suruç’tan Kobane’ye örülecek yoldaki katliam takip ediyordu. 7 Haziran’da seçimi kaybeden iktidar, çözüm sürecini bitiriyor ve şiddeti daha da arttıracaklarını ilan ediyordu. Daha “ilk yasak dönemi” diye anacağımızı bilmiyorduk, sokağa çıkmak yasaklanıyor ve evlerinde otururken insanlar öldürülüyordu. Cenazeler buzlukta bekletiliyor, kent içinde panzerlere bağlanıp sürükleniyordu.

Bu sıralı vahşeti ve karanlığı dağıtmak için emek güçleri Ankara’da ‘Barış, Emek, Demokrasi’ çağrısıyla merkezi miting kararı alacak, savaşı durdurmanın en sahici yüzünü gösterecekti.

Bundan 10 yıl önce, 10 Ekim 2015 günü ülkenin her yerinden barış tahayyülü ortak olan binlerce insan Ankara’ya geldi. Sendikaların, meslek örgütlerinin bayraklarına, orak çekiçler, kırmızı yıldızlar, mor feminalar, gökkuşakları, onur bayrakları karışmış; barışa dair en umutlu sözlerin yer aldığı pankartlar yerini bulmuş, sarı-kırmızı-yeşil elden ele garın önündeki coşkusu sunmayı bekliyordu. Saat 10.04’ten sonra ise pankartlar kimine

sedye olacaktı, bayraklar ise kimine tampon... Katliamın hemen ertesinde gaziyla, akrebiyle, TOMA'sıyla saldıran kolluk; o pankartlara, flamalara sarılmış cenazelere, yaralı bedenlere dokunamayacaktı. 10 Ekim 2015 günü Ankara Garı'nda bildiğimizi sandığımız tüm duygular iç içe geçmişti mutlaka ama o öfke ve inat etmenin bambaşka bir biçimi, 10.04'ten sonra hiç sönmedi. Biz avukatlar da bugün halen devam eden yargılamanın ilk adımını orada bu öfkeyle attık, on yıl boyunca devam edecek bitimsiz inadı o gün o anda kuşandık...

Adliye Koridorlarında Buluşmak

10 Ekim Katliamı davasının soruşturma aşaması, kısıtlılık kararı altında geçerken savcıların odalarının kapısında, adli emanet koridorunda buluşmaya başladı geride kalanlar. Adliye ilk günden itibaren başka bağların kurulduğu bir mekâna dönüşmeye başladı. Devlet sorumluluğunun araştırılması talebini serimleyen dilekçeler de, yitirdiklerimize ait eşyaların *aynı "Devletten"* geri alınması da bir inada dönüşmüştü. Başka bir bakım etiği oluşmaya başlamıştı. Savcılık kalemlerinde; evlatları, anneleri, babaları, sevdikleri için adalet arayan kadınlar karşılaşıyor; birbirini sağaltan ve 10 Ekim barış mitingi çağrısını halen sürdüren, birbirine ve de tüm dünyaya aynı özenle bakan "o inat" adliye koridorlarını bile değiştiriyordu. Adli emanette son an'ların eşyalarını almaya hep kadın avukatların eşlik etmesi de tesadüf değildi...

Katliama dair devletin Mülkiye Müfettiş Raporunun açıklanması ile, mitingte canlı bomba eylemi olacağı istihbaratının önemsenmediği ve ilgili birimlere iletilmediği anlaşılmıştı. Ama buna rağmen tek bir kamu görevlisi hakkında da soruşturma açılmayacağı ilan ediliyordu. Düzenlenen iddianame, gözden çıkarılmış IŞİD'lilerin yargılanması için Mahkemeye veriliyordu. Devlet şiddetinin davalarına aşına olanlar için hayal kırıklığı değildi elbet bu durum. Ancak bu aşamada başka bir direnç de yükseliyordu. "*Neden mitingdeydin ya da öldürülenler kastedilerek "neden öyle" bir mitinge gitmişti ki*" sorusunu hiç kimsenin yüzüne açıktan sormayan, tek bir kamu görevlisini yargılatmayan, "*gaz kullanıldı, ambulans gelmedi, silah sıkıldı*" sözlerini abartılı ve duygusal bulup, bunlara kuşkuyla bakan Savcılar; 10 Ekim Katliamına "*anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs*" diyordu. Biz kadınlar bu sorulara, adlandırmalara her yerde denk geliyorduk; tanıyorduk bu özne olmaktan çıkarma girişimlerini. Tümüyle fail lehine işleyen bu sistemi ayrıca gündelik yaşamından bilen kadınlar, gelecekteki dava için başka yolları da o sırada örmeye başlıyordu.

Duruşma Salonu Dönüşürken

Katliamın hemen ertesinde alanda, hastanede, adli tıpta, sonra aylarca sürecektir masasında, adli emanette, savcılıkta kendi yolunu bulan, kendi etiğini yaratmaya başlayan, ilerde ihtilaflarla da dönüştükçe güçlenen, başkalaşan inat ve irade nasıl ki duruşmaların başlamasına kadarki sürecin harcı olmuştu; kadınların tanıdığı bildiği bu bağlar, tüm yargılama sürecini de inşa edecekti. Bu güçlü bağ ve deneyimin kadın hareketinden devralınan bir tarafı olduğu aşikardı. Adaleti de devletin tanıdığı sınırlı çerçeveyi bozan ve onu aşan bir şekilde, “*erkek adalet değil, gerçek adalet*” olarak kurduğundan davalar da artık bambaşka şekillenecekti.

Çoğunluğu kadın olan avukatlar, katliamda yaşamını yitirenlerin çoğunluğu kadın olan yakınları, katliamda yaralanmış ve yaşama bir de bu dava ile tutunmuş kadınlar, 7 Kasım 2016 tarihinde başlayan ilk duruşmadan, sonuncusu 17 Haziran 2025 tarihinde yapılan duruşmaya kadar inat etmenin, vazgeçmemenin, mücadele tarihinin bir de bu şekliyle yazılabileceğini temsil ediyordu. 10 Ekim davasının bugün halen devam edebilmesi, tüm canlılığı ile toplumsallaşması için gösterilen bu inat biraz da duruşma salonunun başka türlü kurulması ile ilgiliydi. Kendisini, etkisi zamanla azalacak, güç dengelerinin kurulacağı dava deneyimlerine hazırlayan mahkeme heyetleri; öfkesinden bir gün olsun feragat etmeden, tahayyül ettiği ve mutlaka gelecek olan barışın içine 10 Ekim 2015 günü kaybettiklerini alan, katledilenlerin kim olduğunu ve kendilerini nasıl değiştirdiğini, hatırasının ne anlama geldiğini tane tane anlatan, birbirine bambaşka bir şefkatle bağlanmış bir salonun artık devletin isteyeceği duruşma düzeninde olamayacağını çok erken bir zamanda anladı.

Bizi mitingin neden yapıldığı bilgisinden arındırarak yargılamada taraf olmaya davet eden Mahkeme heyetine her defasında barış mitingi yeniden anlatılıyordu. Ne yaşadığımızın adını Devlet koyamayacaktı. Suçun adını koyma inadı da biz kadınların belirttiği ve içinde olduğu bir mücadele biçimiydi. Erkek şiddetini “*aile içi mesele*”, tecavüzü, çocuk istismarını “*bireysel sapkınlık*”, eşcinsel, trans cinayetlerini “*münferit nefret*”, kadın işçilerin maruz kaldığı tacizi, mobbingi, düşük ücreti “*sıradan emek sömürüsü*” olarak gören Devlet şiddetinin cinsiyetçi, ırkçı içeriğini görmeyen politikayla Mahkemelerde çarpışmak, önce suçlara adını vererek ve her birinin politik suç olduğunu ortaya koyarak başlıyordu. 10 Ekim Katliamı davasına da, bu katliamın insanlığa karşı suç olduğu söylenerek başlandı ve halen devam ediyor. Barış arzusuna yönelmiş bir saldırıya karşı, yaşamı savunmanın adı oldu bu ısrar

Her duruşmada Türkiye ve Ortadoğu gündemine göre talepler arttı ve değişti; kadınların hayatla kurduğu o canlı bağlar gibi, kişisel yaşamlarımızın kolektif tarihle toplumsallaşması gibi. Her duruşma illaki sözünü söyledi kadınlar, başka bir duyguyla her duruşma çıkışında açıklamalarını yaptı. Kaybın derin acısını ifade etmek aşırı duygusallıkla; öfkeli olmak mantıksızlıkla; sessizce yasını yaşamak korkmakla; ağlamak zayıflıkla itham edilmiyorsa ve ‘kahraman’, ‘cesaretini donanmış’, ‘sert’ figürleri yoksa bu davanın, 10 yıldır örülen direncin ufkunun kadınlar olmasındandır.

Terk etmiyoruz, Vazgeçmiyoruz

Geceleri, sokakları, meydanları beraber terk etmediğimiz; Aycan Kaya’dan, Ayşe Deniz’den, Azize Onat’tan, Başak Sidar Çevik’ten, Berna Koç’tan, Bedriye Batur’dan, Dicle Deli’den, Dilan Sarıkaya’dan, Ebru Mavi’den, Elif Kanlıoğlu’ndan, Emine Ercan’dan, Fatma Esen’den, Fatma Karabulut’tan, Fatma Filiz Batur’dan, Gözde Aslan’dan, Gülbahar Aydeniz’den, Gülhan Elmascan’dan, İdil Güneyi’den, Kübra Meltem Mollaoğlu’ndan, Leyla Çiçek’ten, Meryem Bulut’tan, Necla Duran’dan, Nilgün Çevik’ten, Sarıgül Tüylü’den, Sevgi Öztekin’den, Sevim Şinik’ten, Seyhan Yaylagül’den, Sezen Vurmaz’dan, Şebnem Yurtman’dan ve Şirin Kılıçalp’tan devraldığımız barış ve adalet mücadelesinin bu ısrarlı biçiminden de hiç ama hiç vazgeçmeyeceğiz.

Her birine minnetle...

Bulanlar Hep Arayanlardı

Aylin Karakaş-12 Ekim 2025

Yürünen yolun tanığı olan Fırat nehri, ince bedeninde taşırken kadınları, bir türkü çağırıyordu. Onuruyla var olmanın dik yokuşlarını tırmanan yiğit kadın ve erkekleri anıyordu. İnkarı yokluğa takas edenlere karşı varız diyen cesarete yürüyüşçüleri çağırıyordu. Yüründü boylu boyunca nehrin yolundan

Evvel zamanlarda yerin ve göğün 7 katı, kendi hikayesini yazanlara kapı aralarken bazı kahramanların ayak izleri bugüne cesaret verdi.

İnanna yeraltının yedi kapısından geçtiğinde, Derwêş aşkı için yedi gün yedi gece yürüdüğünde, Orpheus geriye bakmadan 7 gün karanlık yolları aştığında, Hakikate ermek için dervişler yedi gün yürüdüğünde, kadınlar da özgürlük için 7 gün yürümeye başlamışlardı.

Tarih tekerrürü bize borç bilecekse şayet Yedinci günün eşiğinde yürüyüşe çıkanın kaderi de artık eskisi gibi olmayacaktı.

Heybesi umut olanın menzili artık özgürlük olacaktı.

TJA'lı 250 kadın milyonlarca kadının iradesini kuşanarak 7 gün sürecek bir özgürlük yürüyüşü için yol aldığı anda azığında cesarete ve yalnızca inanca yer vardı.

Başladığı durağın ismini umut koyarken; varacağı yerin özgürlük olduğunu bilen kadınların büyüyen adımlarıyla duyula. Yollar genişlemiş, yol üstünde yola yoldaş olanlar birikmişti.

Mezar taşlarına elini süren kadınlar; anılara bağlılık yemini ederken, özgürlük yolunun ilk adımlarını yüreğinde hissetmeye çoktan başlamıştı.

Cibin köyünün taşlı patikalarını arşınlayanlar, bir okulun bahçesinde güneşin doğuşunu zihninde resmederken, Seldeğin köy kahvesine doluşanlar zılgıtlarla uğurlamıştı kadınları.

Geceler yürüyüş boyunca zamanını aşmak ister gibi kapısını ardına kadar kadınlara açan köylülerden yanaydı. Umut yürüyüşçülerini misafir etmek için kıran kırana yürütülen şen kavgaların yankısı yüreklere çarparken, “yürüyüşümüzde haklıydık” sözleri dudaklardan dışarı çıkmıştı.

Amara’ya yürürken o hep bilinen özlemin derinliği kendi ağırlığını büyütmüş, bahçeye giren her yürüyüşçünün avucuna bırakılan fıstıklar, kendi sahibinin avuçlarından döküleceği günün yakın olduğunu fısıldıyordu.

Avluda “Umut ilkesini”nin özgürlüğün can suyu olduğunu bilenler sözlerini sesleriyle yükseltiyordu.

Kadim geçmişin güzergahında aynı avazdan tek ses yankısını bulmuştu: “Özgürlük”.

Barışa yol bulmak isteyen yediden yetmişe herkesin yüreğinde ve bilincinde tek muhatap vardı: “Abdullah Öcalan”.

Yürünen yolun tanığı olan Fırat nehri, ince bedeninde taşırken kadınları, bir türkü çağırıyordu. Onuruyla var olmanın dik yokuşlarını tırmanan yiğit kadın ve erkekleri anıyordu. İnkarı yokluğa takas edenlere karşı varız diyen cesarete yürüyüşçüleri çağırıyordu. Yüründü boylu boyunca nehrin yolundan.

Çaba vaade destur etmeyecekti artık. Bir yol bulacağız diyen kadınlar yolu yapmaya çoktan karar vermişti.

Bir başlangıcın gayretinde, umudun ahenginde 7 gün yürüyenler, özgürlüklerin ve barışın kapısını işaret ediyordu.

Kadınlar özgürlüğün yurdunu çoktan bulmuş, hakikate sırt çevirenlere göz olmaya çalışmıştı. Kadınlar özgürlüğün yurdunu çoktan bulmuştu. Çünkü bulanlar hep arayanlardı.

Özgürlük yürüyüşçüleri yanlış yerde yol yürüyenlere, hakikate sırt çevirenler; kandan, hamasetten, ranttan beslenenlere, inkarı sırtına minder yapanlara, barış umudunun karşısında duranlara sesleniyordu şairin sözleriyle:

“Ey yürüyenler geçici sözcükler arasında! Nerede isterseniz orada oturun ama oturmayın aramızda. Geldi artık gitme zamanınız. Nerede isterseniz orada ölün ama ölmeyin aramızda. Yapılacak işlerimiz var toprağımızda. Burada bizimdir mazi. Bizimdir hayatın ilk sesi. Bizimdir bugün. Bizimdir gelecek. Burada bizimdir dünya ve ahiret. Defolun toprağımızdan, denizimizden, karamızdan. Buğdayımızdan, tuzumuzdan, taşımızdan. Defolun her şeyimizden! Defolun belleğimizdeki anılardan...”

Ey yürüyenler geçici sözcükler arasında!

Kadınlar sesleniyordu özgürlüğün kanatlarına pençe atanlara, zamanınız geçti diye. Umut ve özgürlüğün adımları çoktan bizimle atıldı diye.

Beden Politikaları ve Demografya: Kadının Bedeni Üzerinden Kurulan İktidar

Başak Sarıdal-12 Ekim 2025

Devletleşmeyle birlikte bu yeni erkek aklı; sadece fiziksel şiddet değil, aynı zamanda hukuksal, dinsel ve ekonomik araçlarla kadının bedenine hükmetmenin yollarını kurumsallaştırdı. Uygarlaşma adı altında geliştirilen yapı, kadın bilgisini, deneyimini ve özneselliğini bastırdı; bunun yerine ataerkil bir düzen inşa edildi. Böylece kadın bedeni yalnızca doğurganlıkla tanımlanan bir varlığa indirgenirken, erkeğin soyunun devamı, ulusun nüfusu ve sistemin sürdürülebilirliği için bir kaynak hâline getirildi

İnsanlık tarihinin en kadim meselelerinden biri, kadın bedeni etrafında şekillenen toplumsal, ahlaki ve politik dengelerdir. Kadının biyolojik varlığı, yalnızca yaşamın sürdürülmesindeki rolüyle değil, aynı zamanda toplumsal düzenin kurulmasındaki merkezi konumuyla da tarih boyunca belirleyici olmuştur. Ancak bu belirleyicilik, zamanla kadının öznesi olduğu bir süreçten çıkıp onun nesneleştirildiği bir iktidar aracına dönüşmüştür. Devletlerin çıkar politikaları, ekonomik ve ideolojik ihtiyaçlar doğrultusunda kadın bedenini bir araç, bir alan, bir nesne olarak yeniden üretmiştir.

Kadın Bedeninin Biyolojik Merkeziliği ve Toplumsal Anlamı

Doğada tüm canlılar üreme ve çoğalmayı kendi özgünlüğü doğrultusunda sürdürür. İnsan türünde ise bu biyolojik döngünün merkezinde kadın yer alır. Kadının bedeni, doğurganlıkla birlikte yaşamın sürekliliğini sağlar. Ancak insan söz konusu olduğunda, üreme yalnızca biyolojik bir mesele olmaktan çıkar; aynı zamanda kültürel, ahlaki ve politik bir boyut kazanır.

İlk topluluklarda, toplumsal yaşamın özünü oluşturan klanlarda kadının rolü yalnızca doğuran değil, aynı zamanda karar verendi. Üreme kararları bireysel değil, kolektif yararlar ve doğayla uyum içinde alınırdı. Beslenme, barınma, komşu klanlarla ilişkiler gibi yaşamın temel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılan bu karar süreçlerinde son söz, topluluğun “ana”sına aitti. Bu tarihsel dönemde kadın hem kendi bedenini hem de erkek bedenini üremedeki rolünü tanıyor; doğanın ve toplumun döngüsüne uygun şekilde şiddetten ve tahakkümden uzak, etik kararlar alabiliyordu.

Bu dönemin adaletli ve dengeleyici toplumsal yapısı, binlerce yıl boyunca “Ana Hukuku” ile varlığını sürdürdü. Bu hukuk, üremeyi yalnızca biyolojik bir zorunluluk değil; etik, adil ve toplumsal faydayı gözetten bir değer olarak ele alıyordu. Kadın bedenine yönelik yaklaşım, doğayla uyumlu ve karşılıklı sorumluluğa dayalıydı.

Erkek Aklının İktidarı: Kadının Bilgeliğinden Bedeninin Mülkiyetine

Ancak bu denge, erkeğin üremedeki kendi rolünü fark etmesiyle sarsıldı. Kadının bedenindeki yaratım gücünün erkek aklı tarafından “anlamlandırılması”, kadını doğuran değil doğuran bir araç olarak görmeye yol açtı. Bu fark ediş süreci, zamanla erkek merkezli iktidar ilişkilerinin kurumsallaşmasına, kadının bedeninin denetim altına alınmasına neden oldu. Çeşitli aşamalarla bu denetim anlayışı şiddete dönüştü.

Devletleşmeyle birlikte bu yeni erkek aklı; sadece fiziksel şiddet değil, aynı zamanda hukuksal, dinsel ve ekonomik araçlarla kadının bedenine hükmetmenin yollarını kurumsallaştırdı. Uygarlaşma adı altında geliştirilen yapı, kadın bilgisini, deneyimini ve özneselliğini bastırdı; bunun yerine ataerkil bir düzen inşa edildi. Böylece kadın bedeni yalnızca doğurganlıkla tanımlanan bir varlığa indirgenirken, erkeğin soyunun devamı, ulusun nüfusu ve sistemin sürdürülebilirliği için bir kaynak hâline getirildi.

Son yüzyılda gelişen kapitalist modernite ise bu dönüşümü daha da derinleştirdi. Kadın bedeni artık sadece bir biyolojik araç değil, aynı zamanda ekonomik bir meta ve politik bir strateji hâline geldi. Üreme, işgücü üretiminin aracı; annelik, milliyetçiliğin kutsal temsili; doğurganlık ise demografik veri kaynağı oldu.

Ahlaktan Yoksun Politikalar: Kadın Bedenine Yönelik Devlet Müdahaleleri

Bu tarihsel dönüşümün en çarpıcı yönü, kadın bedenine yönelik politik müdahalelerin ahlaki meşruiyet kisvesi altında yürütülmesidir. Reformcu Martin Luther’in “Kadınlar doğurmak yüzünden bitap düşüyor ve ölüyorlarsa, bu bir sorun değildir; zaten varlık amaçları budur” sözleri, erkek egemen ideolojinin kadına biçtiği rolü açıkça ortaya koyar.

Kadının bedenine dair her kararda, kadının kendisi dışındaki tüm otoriteler —din, devlet, aile, yasa— söz sahibi olmaya çalışmaktadır.

Günümüzde ulus-devletlerin nüfus politikaları bu zihniyetin sürdüğünü gösterir:

- Nüfus artışı istendiğinde kadınlara “çok doğurun” denir,
- Nüfus kontrolü istendiğinde “az doğurun” talimatı verilir,
- Doğumun şekli —normal mi, sezaryen mi olacağı— dahi devlet aklı tarafından yönlendirilmek istenir.

Kadın bedeni, bireysel bir hak ve varlık değil, kolektif bir stratejinin nesnesi olarak ele alınır. Bu denetim yalnızca doğurganlıkla sınırlı kalmaz; giyimden davranışa, sokakta var olma biçiminden iş hayatındaki rollerine kadar kadın bedeni her alanda kontrol altına alınmaya çalışılır.

Ulus-Devletin Hukuku ve Cezasızlık Rejimi

Devletlerin beden politikaları, erkek egemen zihniyeti yalnızca meşrulaştırmakla kalmaz; aynı zamanda bu zihniyeti teşvik eder. Kadına yönelik taciz, şiddet ve tecavüz vakalarında cezasızlık politikaları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hukuki temelini oluşturur. Bu durum, Ana Hukuku’ndan erkeklik hukukuna geçişin bir göstergesidir. Kadın bedeni üzerindeki şiddet, bireysel değil sistematik; rastlantısal değil kurumsal hâle gelmiştir.

Bu yapısal şiddet, yalnızca fiziksel değil; ekonomik, psikolojik, hukuksal ve ideolojik düzeyde de kadınların yaşam alanlarını daraltır. Erkek aklı, devlet eliyle, kadını toplumsal yaşamdan dışlamak ve onun üzerinde denetim kurmak için her aracı kullanır.

Kadınların Yanıtı: Tarihsel Hafızadan Gelen Direniş

Tüm bu baskılara karşı kadınlar tarihsel hafızalarında taşıdıkları “Ana Hukuku”yla cevap veriyor. Bu, yalnızca geçmişe dönük bir nostalji değil; bugünü dönüştürmeye dönük tarihsel ve etik bir iddiadır. Kadınlar diyor ki:

- Ne zaman, nerede, nasıl doğuracağımıza biz karar verimiz.
- İster ‘normal’ doğumla ister ameliyatla, ister hiç doğurmadan...

- Ne dini ne hukuki gerekçelerle bedenimiz üzerinde tahakküm kurulmasını kabul etmiyoruz.

- Kadın bedeni, devletlerin, erkek aklının ve kapitalist sistemin iktidar oyunlarının parçası değil; özgür yaşamın, etik toplumun ve doğayla uyumlu bir varoluşun özüdür.

Bu direniş yalnızca kadınlar için değil, insanlık için adil, eşit ve özgür bir toplumu mümkün kılmanın da zemini.